

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİNİN, ÇOCUKLARIN SATIŞI, ÇOCUK FAHİŞELİĞİ VE ÇOCUK PORNOGRAFİSİ HAKKINDA SEÇMELİ PROTOKOLÜ

(BM Genel Kurulunun 25/05/2000 tarih ve 54/263 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 18/01/2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir)¹

¹ “Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Çocukların Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi Hakkında Seçmeli Protokolü” (“Çocuk Satışı Protokolü”) (“*Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography*”), Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 25/05/2000 tarih ve 54/263 sayılı kararıyla kabul edilerek imza, onay ve katılıma açılmış ve, Protokol (md.14/1) uyarınca onuncu onay ya da katılma belgesinin depo edilmesiyle, 18/01/2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

“Çocuk Satışı Protokolü”nün daha önce tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi ile İngilizce orijinal metni şu derlemeye yayımlanmıştır: Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt V**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, sf.233-252 (Türkçe), sf.579-591 (İngilizce). Daha yakın tarihli olarak bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Usul Hukuku Mevzuatı: 1. Kitap (Açıklamalı – Karşılaştırmalı) Birleşmiş Milletler Belgeleri**, Legal Yayıncılık, İstanbul, Mart 2006, sf.569-581.

“Çocuk Satışı Protokolü” hakkında bilgi ve değerlendirme için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay, İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. baskı), sf.629-635.

Türkiye, bu Protokole 08/06/2000 tarihinde imza koymuştur. Bunun ardından, 09/05/2002 tarih ve 4755 sayılı “Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun” çıkartılmıştır, (RG, 14/05/2002, s.24755). 4755 sayılı Kanun çıkarıldıktan sonra, Bakanlar Kurulunun 2002/4241 sayı ve 28/05/2002 tarihli Kararı ile, bu Protokolün ekli beyan yapılmak suretiyle onaylanması kararlaştırılmıştır, (RG, 28/06/2002, s.24799). Bakanlar Kurulunun anılan kararının yayımlandığı Resmi Gazetede, bu Protokolün Türkçe resmi çevirisi, İngilizce orijinal metni ve eklenen beyan metni yayımlanmıştır. Türkiye onay belgesini 19/08/2002 tarihinde depo etmiş

Bu Protokole Taraf Devletler,

Çocuk Hakları Sözleşmesinin² amaçlarını daha ileri düzeyde gerçekleştirmek ve özellikle Madde 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 ve 36 olmak üzere hükümlerini daha ileri düzeyde uygulamak amacıyla, çocukların satılması, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisine karşı çocuğun korunmasını güvence altına almak üzere Taraf Devletlerce alınması gerekli önlemlerin artırılmasının/(genişletilmesinin) uygun olacağı değerlendirilmesini yaparak,

Keza, Çocuk Hakları Sözleşmesinin, çocukları ekonomik sömürüye ve çocuk açısından tehlikeli olabilecek yahut çocuğun eğitimini kesintiye uğratabilecek, ya da çocuğun sağlığı yahut bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da sosyal gelişmesine zarar verebilecek herhangi bir işte çalışmaya karşı korunması hakkını tanıdığını değerlendirerek,

ve bu Protokol Türkiye bakımından 19/09/2002 tarihinden itibaren yürürlük kazanmıştır.

Türkiye'nin onaylama sırasında koyduğu "Beyan" metni şöyledir: "Türkiye Cumhuriyeti işbu İhtiyari Protokolün hükümlerini yalnızca tanıdığı ve diplomatik ilişki kurduğu Taraf Devletlere karşı uygulayacağını beyan eder." Türkiye'nin eklediği bu "Beyan" bağlamında İsveç ve Kıbrıs Hükümetleri, bunun aslında bir "çekince" niteliğinde olduğu yönünde "itiraz"larını sunmuşlardır. Bu konuda bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisi/2007**, sf.630-631.

Bu derlemede verdiğimiz Türkçe metin, tarafımızdan yapılan serbest çeviridir. Daha başlığından da anlaşılacağı üzere, resmi çeviri ile bizim yaptığımız çeviri arasında farklılık bulunmaktadır. Resmi çevirinin başlığında, orijinal metinde yer almayan "Ek" sözcüğü görülmektedir. Bu bir "Ek Protokol" ("*Additional Protocol*") değildir; "Seçmeli Protokol"dür.

² "**Çocuk Satışı Protokolü**" Başlangıç bölümünün birinci paragrafında göndermesi yapılan "**Çocuk Hakları Sözleşmesi**" ("**ÇHS**") ("*Convention on the Rights of Child*"), BM Genel Kurulunun 20/11/1989 tarih ve 44/25 sayılı kararıyla kabul edilerek imza, onay ve katılıma açılmış ve 02/09/1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. "**ÇHS**"nin Türkçe çevirisine bu derleme içinde yer verilmiştir.

Çocukların satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi amacıyla yapılan ve kayda değer ölçüde ve giderek artan uluslararası çocuk ticaretinden ciddi biçimde endişe duyarak,

Çocukların satışını, çocuk fahişeliğini ve çocuk pornografisini doğrudan teşvik etmesi nedeniyle, özellikle çocukların mağduru/(hedefi) olduğu³ yaygın ve süre giden seks turizminden derin endişe duyarak,

Kız çocuklar dahil olmak üzere bilhassa güçsüz/(mağdur edilebilir) durumda bulunan bir dizi grubun⁴ cinsel istismara maruz bırakılma bakımından daha büyük bir tehlike altında bulunduğunu ve kız çocukların cinsel açıdan istismar edilenler arasında büyük ölçüde/(orantısız şekilde) yer aldıklarını/(temsil edildiklerini)⁵ tespit ederek,

Çocuk pornografisinin Internet ve gelişen diğer teknolojiler üzerinden artan erişilebilirliğinden endişe duyarak, ve 1999'da Viyana'da yapılan

³ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün dördüncü paragrafında bizim “özellikle çocukların mağduru/(hedefi) olduğu” şeklinde çevirdiğimiz ibarenin orijinali “*children are especially vulnerable*”dır. Türkçe resmi çeviride bu ibare “çocukların özellikle duyarlı oldukları” şeklinde ifade edilmiştir. Bu hatalı bir çeviridir. Hükümde geçen “*vulnerable*” sözcüğünün “duyarlı olma” anlamı yoktur. Tümcenin bütününden de anlaşılacağı üzere, seks turizminden özellikle çocukların mağdur edildiği, bu tür uygulamalara maruz bırakıldığı, bu bağlamda daha korumasız ve güçsüz oldukları anlatılmak istenmektedir.

⁴ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün beşinci paragrafında “bilhassa güçsüz/(mağdur edilebilir) durumda bulunan bir dizi grubun” şeklinde çevirdiğimiz ifadenin orijinali “*a number of particularly vulnerable groups*”dur. Resmi çeviride bu, “özellikle duyarlılık taşıyan bir takım grupların” şeklinde geçmektedir. Bir üstteki dipnotta işaret ettiğimiz üzere, burada da “*vulnerable*” sözcüğünün “duyarlılık” ile alakası yoktur.

⁵ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün beşinci paragrafında “kız çocukların cinsel açıdan istismar edilenler arasında büyük ölçüde/(orantısız şekilde) yer aldıklarını/(temsil edildiklerini)” şeklinde çevirdiğimiz kısmın orijinali “*girl children are disproportionately represented among the sexually exploited*”dur. Resmi çeviride “orantısız ölçüde temsil edildiklerini” ifadesi yer almaktadır. Burada geçen “orantısızlık” terimi, aslında, mağdurlar arasında kız çocukların sayıca çok olduğuna işaret etmeyi hedeflemektedir; “temsil” sözcüğü ise, teknik anlamda temsil değil, yer alma, bulunmaya ilişkindir. Dolayısıyla mevcut haliyle resmi çevirinin hükmün anlamını tam yansıtmadığı düşünülebilir.

“Internet Üzerinden Yapılan Çocuk Pornografisine Karşı Mücadele Edilmesi Hakkında Uluslararası Konferansının” özellikle çocuk pornografisinin üretilmesinin, dağıtımının, ihracatının, nakledilmesinin, ithalatının, kasıtlı olarak zilyetliğinin/(elde bulundurma) ve reklamının tüm dünyada suç haline getirilmesi çağrısını yapan sonuç bildirisini hatırlatarak, ve Hükümetler ve Internet endüstrisi arasında daha yakın işbirliği ve ortaklığın önemini vurgulayarak,

Çocukların satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisinin ortadan kaldırılmasının, azgelişmişlik, yoksulluk, ekonomik eşitsizlikler, gayri adil sosyo-ekonomik yapı, aile işlevinde çözülme/(bozulma)⁶, eğitim eksikliği, kırsal kesimden kentlere göç, cinsiyet ayrımcılığı, yetişkinlerin sorumsuzca yaptıkları cinsel davranışlar, zarar verici geleneksel uygulamalar. Silahlı çatışmalar ve çocukların ticareti dahil olmak üzere, bu oluşuma katkıda bulunan etkenleri dikkate alan bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi yoluyla kolaylaşacağına inanarak,

Çocukların satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisine yönelik tüketici talebini azaltmak üzere kamuoyunun bilinç düzeyinin yükseltilmesi için gayret göstermek gerektiğine, ve ilgili tüm taraflar/(aktörler) arasındaki küresel ortaklığın güçlendirilmesinin ve ulusal düzeyde hukukun uygulanmasının geliştirilmesinin önemine de inanarak,

Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinmede İşbirliği Hakkında Lahey Sözleşmesi⁷, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki

⁶ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün yedinci paragrafında “aile işlevinde çözülme/(bozulma)” şeklinde çevirdiğimiz kısmın orijinali “*dysfunctioning families*” olup, resmi çeviride “gereği gibi işlemeyen aile yapısı” şeklinde geçmektedir.

⁷ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün dokuzuncu paragrafında göndermesi yapılan 29/05/1993 tarihli “Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinmede İşbirliği Hakkında Lahey Sözleşmesi”ni (“*the Hauge Convention on Protection of Children and Co-operation in respect of Inter-country Adoption*”) Türkiye, 14/01/2004 tarih ve 5049 sayılı “Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Onaylanması ve Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun”u (RG, 20/01/2004, s.25352) çıkartarak onaylamıştır. 29/05/1993 tarihli Lahey Sözleşmesinin Türkçe resmi çevirisi ise (RG, 19/04/2004, s.25438)’de yayınlanmıştır.

Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi⁸, Çocukların Korunması İçin Önlemler ve Ebeveynlerin Sorumluluğuna İlişkin Yargı Yetkisi, Uygulanabilir Kanun, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliği Hakkında Lahey Sözleşmesi⁹ ve Uluslararası Çalışma Örgütünün 182 sayılı Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına

⁸ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün dokuzuncu paragrafında geçen “Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi” (*the Hauge Convention on the Civil Aspects of International Abduction*), bu Protokolün Türkçe resmi çevirisinde “Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yönlerine İlişkin Lahey Sözleşmesi” şeklinde anılmaktadır. Belirtelim ki, Türkiye, anılan Sözleşmeyi onaylamıştır. Bunun için, “Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşmenin Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun” çıkartılmıştır, (RG, 11/11/1999, s.23873). Bunun ardından, Bakanlar Kurulunun, 29/12/1999 tarih ve 99/13909 sayılı kararı ile, bu Sözleşmenin çekince konularak onaylanması kararlaştırılmış ve buna ekli olarak da Sözleşmenin resmi Türkçe çevirisi yayımlanmıştır, (RG, 15/02/2000, s.23965). Burada metni verilen Çocuk Hakları Sözleşmesi Protokolünün Türkçe resmi çevirisi yapılırken, göndermesi yapılan Lahey Sözleşmesine Türkiye’nin taraf olduğu; bu Sözleşmenin resmi bir çevirisinin bulunduğu hiç akla getirilmemiş olmalıdır ki, Protokolü çeviren resmi makam, anılan Sözleşmenin resmi çevirisindeki başlığını kullanmamıştır. Kaldı ki, mevcut haliyle de çeviri eksiktir; zira “Uluslararası” sözcüğü düşmüştür. Dolayısıyla, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi Protokolünün resmi çevirisinin ne denli özensizce yapıldığına ilişkin somut bir gösterge ile karşılaşmaktayız. Bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt V/2004**, sf.236, dp.6. 25/10/1980 tarihli Lahey Sözleşmesinin Fransızca metni üzerinden Prof. Dr. Nihal Uluocak tarafından yapılmış ve “Çocukların Uluslararası Kaçırılmasının Hukuki Yönlerine Dair Sözleşme” başlığı verilmiş bir serbest Türkçe çevirisi için bkz., **MHB**, Yıl 16, Sayı 1-2, 1996, sf.303-315.

⁹ “Çocuk Satışı Protokolü” Başlangıç bölümünün dokuzuncu paragrafında göndermede bulunulan 19/10/1996 tarihli “Çocukların Korunması İçin Önlemler ve Ebeveynlerin Sorumluluğuna İlişkin Yargı Yetkisi, Uygulanabilir Kanun, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliği Hakkında Lahey Sözleşmesi”nin (*the Hauge Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children*), Prof. Nihal Uluocak tarafından yapılan Türkçe serbest çevirisi, “*Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Tedbirleri Hakkında Yetkiye, Uygulanan Kanuna, Tanıma, Tenfize ve İşbirliğine Dair Sözleşme*” (“tanıma” sözcüğü herhalde “tanımaya” olmalıdır) başlığı altında yayımlanmıştır. Bkz., **MHB**, Yıl 16, Sayı 1-2, 1996, sf.341-359.

İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi¹⁰ dahil olmak üzere, çocukların korunmasına ilişkin uluslararası hukuki belgelerin hükümlerini not ederek,

Çocuk haklarının geliştirilmesi ve korunması için mevcut geniş çaptaki taahhüdün/(bağlılığın) göstergesi olan Çocuk Hakları Sözleşmesine verilen çok kuvvetli destekten cesaret alarak;

27 ila 31 Ağustos 1996 tarihlerinde Stockholm’de yapılan¹¹ “Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürüsüne karşı Dünya Kongresinde” kabul

¹⁰ “**Çocuk Satışı Protokolü**” Başlangıç bölümünün dokuzuncu paragrafında göndermesi yapılan “**Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 182 sayılı Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi**” (*“International Labour Organization Convention No.182 on the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour”*), Protokolün Türkçe resmi çevirisinde “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi” şeklinde geçmektedir. Bu çeviri, anılan belgenin orijinal başlığına daha uygundur. Türkiye UÇÖ’nün 182 sayılı Sözleşmesini onaylamıştır. Bu amaçla 25/01/2001 tarih ve 4623 sayılı “Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” çıkarılmıştır. (RG, 03/02/2001, s.24307). Bunun ardından Bakanlar Kurulunun 2001/2528 sayı ve 18/05/2001 tarihli kararı çıkarılmış ve bu karara ekli olarak anılan Sözleşmenin Türkçe resmi çevirisi yayınlanmıştır. (RG, 27/06/2001, s.24445). 182 sayılı Sözleşmeyi onaylama kanununda ve Sözleşmenin Türkçe resmi çevirisinde belgenin başlığı, bizim burada yukarıda kullandığımız şekilde geçtiği için, ayrıca düzeltmedik. Bu ayrıntının, burada metni verilen “**Çocuk Satışı Protokolü**” eksenindeki önemi şudur. Bu Protokol, 182 sayılı Sözleşmeye gönderme yapıyor ve Türkiye 182 sayılı Sözleşmenin tarafı ve bunun resmi bir çevirisi bulunmaktadır. Bu durumda, Protokolün resmi çevirisi yapılırken yetkili ulusal makamların, gönderme yapılan 182 sayılı Sözleşmenin başlığını o Sözleşmenin resmi çevirisine uygun şekilde çevirmeleri gerekir. Anlaşıyor ki, bu Protokolün çevirisini yapan makam/(görevli) muhtemelen, Protokolde göndermesi yapılan 182 sayılı Sözleşmeye Türkiye’nin taraf olduğunun; dolayısıyla bunun resmi bir çevirisi bulunduğu farkında değildir. Bu gibi örnekler, resmi çeviriler yapılırken yeterli özenin gösterilmediğinin bir başka kanıtıdır. UÇÖ’nün “**182 sayılı Sözleşmesi**”nin Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

¹¹ “**Çocuk Satışı Protokolü**” Başlangıç bölümünün onuncu paragrafında geçen “27 ila 31 Ağustos 1996 tarihlerinde Stockholm’de yapılan” ibaresinde yer alan tarihler, Türkçe resmi çeviride atlanmış, sadece “1996” yılı gösterilmiştir.

edilen “Çocukların Satışının, Çocuk Fahişeliğinin ve Çocuk Pornografisinin Önlenmesi Hakkında Eylem Programı ve Bildirisi ve Eylem Gündemi” hükümlerinin, ve ilgili uluslararası organların konuyla bağlantılı diğer kararları ve tavsiyelerinin uygulanmasının önemini teslim ederek;

Çocuğun korunması ve uyumlu biçimde gelişmesi için her halkın geleneklerinin ve kültürel değerlerinin önemini gerektiği gibi dikkate alarak;

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1

Taraf Devletler, bu Protokol tarafından öngörüldüğü şekilde çocukların satışını, çocuk fahişeliğini ve çocuk pornografisini yasaklayacaklardır.

Madde 2

Bu Protokolün amaçları bakımından:

- (a) Çocukların satışı, bir çocuğun herhangi bir kişi ya da kişiler grubu tarafından, bir bedel/(ücret) yahut herhangi bir başka şey (“*any other consideration*”) karşılığında başka birine devredildiği herhangi bir eylem yahut işlem anlamına gelir;
- (b) Çocuk fahişeliği, bir çocuğun bir bedel/(ücret) yahut herhangi bir başka biçimdeki şey karşılığında cinsel faaliyetlerde kullanılması anlamına gelir.
- (c) Çocuk pornografisi, bir çocuğun, her ne yolla olursa olsun, gerçekte yahut sanal olarak/(taklit suretiyle) bariz cinsel faaliyetlerde bulunur şekilde teşhir edilmesi ya da bir çocuğun cinsel uzuvlarının esas/(ağırlıklı) olarak cinsel amaçlar için herhangi bir şekilde gösterilmesi anlamına gelir.

Madde 3

1. Her Taraf Devlet, asgari olarak, bu tür suçlar ülke içinde ya da ülkeden ülkeye geçişli olarak yahut bireysel ya da örgütlü biçimde

işlenmiş olsun, aşağıdaki eylemleri ve faaliyetleri eksiksiz biçimde/(tam olarak) kendi suç ve ceza yasalarının kapsamında yer almasını temin edecektir:

(a) Madde 2’de tanımlandığı şekliyle çocukların satışı bağlamında:

(i) Hangi yolla olursa olsun bir çocuğun aşağıdaki amaçla teklif, teslim ya da kabul edilmesi:

- a.** Çocuğun cinsel istismarı;
- b.** Kâr amacıyla çocuğun organlarının nakli;
- c.** Çocuğun zorla çalıştırılması;

(ii) Evlat edinme konusundaki yürürlükteki uluslararası yasal belgeler ihlal edilerek bir çocuğun evlat edinilmesi için usulsüz şekilde rıza temin edilmesinde aracılık yapılması;

(b) Madde 2’de tanımlandığı şekliyle, bir çocuğun, çocuk fahişeliği amacıyla teklif edilmesi, elde/(kabul) edilmesi, tedarik edilmesi ya da temin edilmesi;

(c) Madde 2’de tanımlandığı şekliyle, çocuk pornografisinin yukarıdaki amaçlar için üretimi, dağıtımı, yayılması, ithali, ihracı, sunumu, satışı yahut elde bulundurulması/(zilyetliği).

2. Bir Taraf Devletin¹² ulusal hukukunun/(mevzuatının) hükümleri saklı kalmak kaydıyla, aynı/(yukarıdaki) hükümler, anılan eylemlerden herhangi birinin işlenmesine teşebbüs edilmesi ve anılan eylemlerden herhangi birinin işlenmesine suç ortaklığı yapılması yahut katılma hallerine de uygulanacaktır.

3. Her Taraf Devlet bu tür suçları, bunların ağır/(vahim) niteliğini dikkate alarak uygun nitelikteki cezalarla cezalandırılabilir suçlar haline getirecektir.

4. Kendi ulusal mevzuatının hükümleri saklı kalmak kaydıyla, her Taraf Devlet, uygun/(gerekli) olan hallerde, bu Madde paragraf 1’de öngörülen suçlara ilişkin olarak tüzel kişilerin sorumluluğunu belirlemek üzere önlemler alacaklardır. Taraf Devletin yasal ilkeleri

¹² “Çocuk Satışı Protokolü” (md.3/2) hükmündeki “Bir Taraf Devletin” (“a State Party”) olması gereken bu ibare, Türkçe resmi çeviride “Taraf Devletlerin” şeklinde geçmektedir.

saklı kalmak kaydıyla, tüzel kişilerin bu tür sorumluluğu cezai, medeni/(hukuki) (“civil”) yahut idari nitelikte olabilir.¹³

5. Taraf Devletler, bir çocuğun evlat edinilmesiyle ilgili tüm kişilerin yürürlükteki uluslararası yasal belgelere uygun biçimde tasarrufta bulunmasını temin etmek üzere uygun/(gerekli) bütün yasal ve idari önlemleri alacaklardır.

Madde 4

1. Her Taraf Devlet, bu suçların kendi ülkesinde yahut o Devlete kayıtlı bir gemide ya da uçakta işlenmesi halinde, Madde 3 paragraf 1’e anılan suçlar üzerinde kendi yargı yetkisini tesis etmek üzere gerekli olabilecek türdeki önlemleri alacaktır.

2. Her Taraf Devlet, aşağıdaki hallerde, Madde 3 paragraf 1’e anılan suçlar üzerinde kendi yargı yetkisini tesis etmek üzere gerekli olabilecek türdeki önlemleri alacaktır:

(a) Suç isnat edilen kişi o Devletin vatandaşı olduğunda ya da bir kişinin mutata ikametgahı o Devletin ülkesinde olduğunda;¹⁴

(b) Mağdur, o Devletin vatandaşı olduğunda.

3. Her Taraf Devlet, suç isnat edilen kişinin kendi ülkesinde bulunuyor olması ve bu suçun kendi vatandaşlarından birisi tarafından işlenmiş olması nedeniyle söz konusu kişiyi bir başka Taraf Devlete iade etmemesi halinde, yukarıda anılan suçlar üzerinde kendi yargı yetkisini tesis etmek üzere gerekli olabilecek türdeki önlemleri de alacaktır.

4. Bu Protokol, iç hukuk uyarınca uygulanan herhangi bir ceza yargı yetkisini bertaraf etmez.

¹³ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.3/4) hükmünde “tüzel kişilerin sorumluluğu” (“*liability of legal persons*”) ifadesi geçmektedir. Türkçe resmi çeviride, hükmün ilk tümcesinde bu sözcük “yükümlülük”; ikinci tümcesinde “sorumluluk” olarak çevrilmiştir.

¹⁴ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.4/2, a)’da “bir kişinin mutata ikametgahı o Devletin ülkesinde olduğunda” şeklinde çevirdiğimiz ibarenin orijinali (“*a person who has his habitual residence in its territory*”)’dir. Türkçe resmi çeviride bu ibare “o devletin topraklarında ikamet ediyorsa” şeklinde ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere, ikametgahın “mutata” olması unsuru resmi çeviride atlanmıştır. “Mutata ikametgah” hukuk terminolojisinde özel bir anlam taşıdığı için, “mutata” sözcüğünün atlanması ciddi bir hatadır.

Madde 5

1. Madde 3 paragraf 1’de anılan suçlar, Taraf Devletler arasında mevcut herhangi bir suçluların iadesi andlaşmasına¹⁵ iadeye tabi suçlar olarak dahil edilecek suçlardan sayılacaktır ve Taraf Devletler arasında bilahare yapılacak her suçluların iadesi andlaşmasına (da), bu tür andlaşmalarda öngörülen koşullara uygun biçimde, iadeye tabi suçlar olarak dahil edilecektir.

2. Suçluların iadesini bu hususta bir andlaşmanın mevcut olması koşuluna bağlayan bir Taraf Devlet eğer, aralarında bir iade andlaşması bulunmayan bir başka Taraf Devletten suçlunun iadesine dair bir talep alırsa, bu Protokolü, bu tür suçlar bağlamında suçlunun iadesi için bir yasal dayanak olarak mütalaa edebilir. İade, kendisinden talepte bulunulan Devletin hukuku/(yasası) tarafından öngörülmüş koşullara tabi olacaktır.¹⁶

3. İadeyi bir andlaşmanın mevcudiyeti koşuluna bağlamamış olan Taraf Devletler, bu tür suçları, kendisinden talepte bulunulan Devletin hukuku/(yasası) tarafından öngörülmüş koşullara tabi olmak kaydıyla, kendi aralarında iadeye tabi suçlar olarak tanıyacaklardır.

4. Bu tür suçlar, Taraf Devletler arasında suçluların iadesi amacı bakımından, sadece suçun vuku bulduğu yerde işlenmiş olarak değil ama aynı zamanda, Madde 4 uyarınca kendi yargı yetkilerini tesis

¹⁵ “Çocuk Satış Protokolü” (md.5/1)’de “suçluların iadesi andlaşması” şeklinde çevirdiğimiz ibarenin orijinali “*extradition treaty*”dir. Türkçe resmi çeviride bu terimler, cümlede ilk geçtiği yerde “suçluların iadesi sözleşmesine”, diğer geçtiği yerlerde “iade anlaşmasına” şeklinde çevrilmiştir. Resmi çeviri metninde “sözleşme” sözcüğü ile karşılanan ilk çeviri yanlışır; onun da “andlaşma” olarak okunması gerekir. Benzeri hata, aşağıda işaret ettiğimiz üzere (md.5/2)’de de görülmektedir. Türkçe hukuk dilindeki yerleşik kullanımla, “*treaty*” sözcüğü “andlaşma”; “*agreement*” sözcüğü “anlaşma”, “*convention*” sözcüğü “sözleşme” sözcüğü ile karşılanmaktadır. Kaldı ki, aynı madde içinde birden çok kez geçen aynı sözcüğün farklı sözcüklerle çevrilmemesi gerekir.

¹⁶ “Çocuk Satış Protokolü” (md.5/2)’de iki kez geçen “andlaşma” (“*treaty*”) sözcüğü, Türkçe resmi çeviride “sözleşme” sözcüğü ile karşılanmıştır. Bir üstteki dipnotta verilen açıklamaya bkz.

etmeleri istenen Devletlerin ülkelerinde de işlenmiş olarak işlem görecektir.¹⁷

5. Eğer bir iade talebi Madde 3 paragraf 1’de tanımlanan bir suç bağlamında yapılmış ise, ve kendisinden talepte bulunulan Taraf Devlet suçlunun vatandaşlığı temelinde/(nedeniyle) iadeyi gerçekleştiriyor yahut gerçekleştirmeyecek ise, bu Devlet/(kendisinden talepte bulunulan Devlet)¹⁸, kovuşturma/(dava ikamesi) amacıyla bu vakayı kendi yetkili makamlarına sunmak üzere uygun önlemleri alacaktır.

Madde 6

1. Taraf Devletlerin her biri diğerine, Madde 3 paragraf 1’de düzenlenen suçlar bağlamında ikame edilmiş soruşturmalarla yahut ceza ya da iade davalarıyla/(işlemleriyle) bağlantılı olarak, davaların görülmesi için gerekli olup da kullanımlarına amade bulunan delilin teminine yardım edilmesi dahil olmak üzere, azami/(en büyük) ölçüde yardımda bulunacaktır.¹⁹

¹⁷ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.5/4)’de “kendi yargı yetkilerini tesis etmeleri istenen Devletlerin” şeklinde çevirdiğimiz ifadenin orijinali “*the States required to establish their jurisdiction*” olup, Türkçe resmi çeviride “kendi yargılama hakkını tesis eden Devletlerin” şeklinde geçmektedir; “*required*” sözcüğü atlanmıştır.

¹⁸ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.5/5)’de bizim “bu Devlet/(kendisinden talepte bulunulan Devlet)” şeklinde çevirdiğimiz ibare, Türkçe resmi çeviride yüzde yüz anlam değişmesine yol açacak şekilde geçmektedir. Cümlemin başında “kendisinden talepte bulunulan Taraf Devlet” (“*the requested State Party*”) geçmekte ve müteakiben aynı özneyi belirten “bu Devlet” (“*that State*”) sözcükleri gelmektedir. Türkçe resmi çeviride, bu iki ibareden ilki için ve doğru olarak “talepte bulunulan Taraf Devlet” denilmişken, cümlemin izleyen bölümünde yer alan “*that State*” için ise “iade talebinde bulunan Taraf Devlet” çevirisi yer almaktadır. Çeviri yüzde yüz hatalıdır; ikinci kez anılan Devlet, “talepte bulunulan” Devlettir. Zaten tümcede “Devlet” sözcüğü sadece iki kez geçmektedir; ikincisi ancak ilkine işaret edebilir. Hükmün anlamı bakımından da bunun “talepte bulunulan Devlet” olması gerekmektedir.

¹⁹ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.6/1)’in Türkçe resmi çevirisinde ciddi hatalar vardır. Bizim çevirimizle karşılaştırma yapılabilmesi için resmi çeviriyi aynen veriyoruz: “Taraf Devletler 3. maddenin 1. fıkrasında ileri sürülen suçlara yönelik soruşturma veya ceza veya suçluları iade davaları bağlamında *ellerinde bulunan duruşmalar* için gerekli delillerin temin edilmesinde yardım dahil,

2. Taraf Devletler, bu Madde paragraf 1 çerçevesindeki yükümlülüklerini, aralarında varolabilecek karşılıklı adli yardımlaşma²⁰ hakkındaki herhangi bir andlaşmaya yahut diğer düzenlemelere uygun biçimde yerine getireceklerdir. Bu tür andlaşmaların ya da düzenlemelerin bulunmaması halinde, Taraf Devletlerin her biri diğerine yapacakları yardımı kendi iç hukuklarına uygun olarak gerçekleştireceklerdir.

Madde 7

Taraf Devletler kendi ulusal hukuk/(mevzuat) hükümleri saklı kalmak/(tabi olmak) kaydıyla:

(a) Aşağıdaki unsurların zapt ve müsaderesini sağlamak üzere, duruma göre, önlemler alacaklardır:

(i) Bu Protokolde belirtilen suçları işlemek ya da işlenmesini kolaylaştırmak için kullanılan materyaller, mallar ve diğer araç-gereç gibi eşyalar;

(ii) Bu tür suçlardan elde edilen kazanç;

(b) (Yukarıdaki) (a) alt-paragrafının (i) ve (ii) numaralı bentlerinde anılan eşyaların yahut kazancın zapt ve müsaderesi için bir başka Taraf Devletten gelen talepleri yerine getireceklerdir;²¹

birbirlerine en büyük ölçüde yardımı yapacaklardır.” Bu cümleyi anlamak mümkün olmadığı gibi, metinde yer verilen “ileri sürülen”, “duruşmalar”, “ellerinde bulunan duruşmalar için gerekli” gibi ifadeler hem anlamsız hem de orijinal metne yabancıdır.

²⁰ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.6/2)’de geçen “karşılıklı adli yardımlaşma andlaşması ya da diğer düzenlemeler” ibaresi (“*treaties or other arrangements on mutual assistance*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “karşılıklı yasal yardıma ilişkin” şeklinde geçmektedir. Bu terimlerin doğru ve yerleşik karşılığı “karşılıklı adli yardım” şeklindedir.

²¹ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.7/b) hükmünün Türkçe resmi çevirisinde, orijinal metinde yer alan “(a) alt-paragrafının (i) ve (ii) numaralı bentleri” ibaresi atlanmıştır. Orijinal metindeki ifade “... *referred to in subparagraph (a) (i) and (ii)*” şeklindedir. Hiç de kısa olmayan bir ibarenin bu belgenin resmi çevirisinde tümüyle atlanması neyle izah edilebilir?

(c) Bu tür suçların işlenmesinde kullanılan bina ve eklentilerinin geçici yahut temelli olarak kapatılmasını amaçlayan önlemleri alacaklardır.

Madde 8

1. Taraf Devletler, ceza adaleti sürecinin bütün aşamalarında bu Protokol çerçevesinde yasaklanmış uygulamaların çocuk mağdurlarının haklarını ve menfaatlerini korumak için, özellikle aşağıdaki hususları yerine getirerek, uygun önlemleri alacaklardır:

(a) Çocuk mağdurların güçsüz/(korunmasız) durumda²² bulunduklarını kabul ve teslim ederek ve onların tanık sıfatını taşıdıkları hallerdeki özel ihtiyaçları da dahil olmak üzere, özel ihtiyaçlarını karşılayacak usulleri uyarlayarak/(alarak);

(b) Çocuk mağdurları, hakları, yargılama işlemlerindeki/(sürecindeki) rolleri ve bunun kapsamı, zamanlaması ve gelişimi hususlarında ve kendi davalarının/(vakalarının) durumu hakkında bilgilendirerek;

(c) Ulusal hukukun usul kurallarına uygun bir tarzda, kişisel menfaatlerinin etkilenmesi söz konusu olan yargılama işlemlerinde, çocuk mağdurların görüşlerinin, ihtiyaçlarının ve kaygılarının ifade edilmesine ve bunların değerlendirilmesine/(dikkate alınmasına) izin vererek;

(d) Yasal sürecin bütününde çocuk mağdurlara uygun nitelikte destekleyici hizmetleri sağlayarak;

(e) Çocuk mağdurların mahremiyetini/(özel yaşamının gizliliğini) ve kimliklerini gerektiği biçimde koruyarak ve, çocuk mağdurların kimliklerinin açığa çıkmasına yol açacak bilginin usulsüz şekilde yayılmasından sakınmak/(yayılmasını engellemek) üzere ulusal hukuk uyarınca önlemler almak;

(f) Bunun gerekli olduğu vakalarda, çocuk mağdurların ve onların yanı sıra ailelerinin ve lehlerine tanıklık yapanların

²² “Çocuk Satışı Protokolü” (md.8/1, a)’da geçen ve bizim “güçsüz/(korunmasız) durumda” şeklinde çevirdiğimiz ifadenin orijinali “*the vulnerability of child victims*”dir. Türkçe resmi çeviride bu ibare hatalı biçimde “çocuk mağdurların duyarlılıklarını kabul ederek” şeklinde çevrilmiştir. Ayrıca bkz., yukarıda (3) ve (4) numaralı dipnotlarda verdiğimiz açıklamalar.

korkutma ve misillemelere karşı güvenliklerini/(emniyetlerini) sağlayarak;

(g) Davaların tertip ve düzeninde ve çocuk mağdurlara tazminat ödenmesine dair talimatların yahut kararların yerine getirilmesinde gereksiz gecikmelerden kaçınarak.²³

2. Taraf Devletler, mağdurun gerçek yaşı konusundaki belirsizliğin, mağdurun gerçek yaşının tespit edilmesini amaçlayan soruşturma dahil olmak üzere, ceza kovuşturmasının başlatılmasına engel teşkil etmeyeceği temin edeceklerdir.

3. Taraf Devletler, bu Protokolde tanımlanan suçları mağduru olan çocuklara ilişkin ceza adaleti sistemi tarafından yapılacak işlemlerde/(muamelede), çocuğun en yüksek derecede menfaatinin/(menfaati ilkesinin) öncelikli bir mülhaza olarak dikkate alınmasını temin edeceklerdir.

4. Taraf Devletler, bu Protokol çerçevesinde yasaklanan suçların mağdurları²⁴ ile çalışan kişiler için, özellikle hukuki ve psikolojik eğitim olmak üzere, uygun eğitimden geçirilmelerini temin edecek önlemleri alacaklardır.

²³ “Çocuk Satış Protokolü” (md.8/1,g) hükmünün Türkçe resmi çevirisi şöyledir: “Davaların düzenlenmesinde, mahkeme kararlarının icra ve infazında veya çocuk mağdurlara tazminat öngören emirlerin veya kararnamelerin icrasında gereksiz ertelemelerden kaçınarak.” Resmi çeviri, hükmün orijinal metnine uygun değildir; keyfi olarak unsurlar eklenmiştir. Hükmün orijinali şöyledir: “*Avoiding unnecessary delay in the disposition of cases and the execution of orders or decrees granting compensation to child victims.*”

²⁴ “Çocuk Satış Protokolü” (md.8/4) hükmünde geçen “mağdurları” (“*victims*”) sözcüğü, Türkçe resmi çeviride “çocuk kurbanları” şeklinde çevrilmiştir. Bir kez, Protokolde “*victim*” sözcüğünün geçtiği çok sayıda hüküm vardır ve resmi çeviride bunlar genel olarak “mağdur” sözcüğü ile karşılanmıştır. Bu hükümde neden “kurban” sözcüğüne yer verildiğini anlamak mümkün değildir. İkincisi, orijinal metinde sadece “*victims*” sözcüğü yer almakta; diğer maddelerde görüldüğü gibi “*child victims*” denilmemektedir. Bu nedenle resmi Türkçe metinde geçen “çocuk kurbanları” şeklindeki çeviri, “çocuk” sözcüğünü kendiliğinden metne eklemiş olmaktadır. Ama daha önemlisi, hukuk terminolojisinde “*victim*” sözcüğünün karşılığı “mağdur”dur. Resmi çeviri özelinde bu denli kısa bir metinde bile sergilenen böyle bir dil savrukluğunu yahut özensizliğini anlamak ve kabul etmek mümkün değildir.

5. Taraf Devletler, uygun olan durumlarda, bu tür suçların işlenmesinin önlenmesi ve/veya bu tür suçların mağdurlarının korunması ve rehabilitasyonu ile ilgili kişilerin ve/veya kuruluşların/(örgütlerin) güvenliğini korumak ve faaliyetlerinin kesintiye uğramamasını sağlamak amacıyla önlemler alacaklardır.²⁵

6. Bu maddedeki hiçbir hüküm, sanığın adil ve tarafsız yargılanma haklarına²⁶ aykırı yahut buna hâle getirir şekilde yorumlanmayacaktır.

Madde 9

1. Taraf Devletler, bu Protokolde anılan suçların işlenmesinin önlenmesine yönelik kanunları, idari önlemleri, sosyal politikaları ve programları kabul edecek ya da güçlendirecek, bunları uygulayacak ve yaygınlaştıracaklardır. Bu tür uygulamalarla bilhassa mağdur

²⁵ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.8/5) hükmünün orijinali şu şekildedir: “*State Parties shall, in appropriate cases, adopt measures in order to protect the safety and integrity of those persons and/or organizations involved in the prevention and/or protection and rehabilitation of victims of such offences.*” Hükmün Türkçe resmi çevirisi şöyledir: “Taraf Devletler gerekli durumlarda bu tür suçların çocuk mağdurlarının önlenmesine ve/veya korunmasına ve rehabilitasyonuna müdahil olmuş kişilerin ve/veya örgütlerin güvenliğini ve bütünlüğünü koruyabilmek amacıyla önlemler alacaklardır.” Belirtelim ki, resmi çeviri ciddi biçimde hatalıdır. Her şeyden önce, “bu tür suçların çocuk mağdurlarının önlenmesine” gibi anlamsız ifade bulunmaktadır. Orijinal metinden anlaşılacağı üzere, burada geçen “önleme”, bu tür suçların işlenmesinin önlenmesidir. İkincisi, “çocuk mağdurları” değil, sadece “mağdurlar” söz konusudur. Bir diğer mesele, “*integrity*” sözcüğünün çevirisidir; resmi çeviride bu sözcük “kişilerin ve/veya örgütlerin... *bütünlüğü*” şeklinde geçmektedir; bunun anlamı belirsizdir. Biz bu sözcüğü, hükmün anlamına daha uygun olacağı düşüncesiyle “faaliyetlerinin kesintiye uğramaması” şeklinde çevirdik.

²⁶ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.8/6)’da geçen “adil ve tarafsız yargılanma haklarına” ibaresinin orijinali “*a fair and impartial trial*”dır; Türkçe resmi çeviride bu ibare “adil ve tarafsız bir duruşma hakkına” şeklinde geçmektedir. Hatalı çeviridir. Burada söz konusu olan “duruşma” değil, “yargılanma”dır ve ayrıca “hak” değil, “hakları”dır.

edilebilir/(korunmasız) durumundaki²⁷ çocukların korunmasına özel bir dikkat gösterilecektir.

2. Taraf Devletler, bu Protokolde anılan suçların zarar doğurucu etkileri ve önleyici tedbirler hakkında, eğitim ve öğretim yoluyla ve bütün uygun araçlarla bilgilendirmek suretiyle, çocuklar dahil olmak üzere geniş ölçekte halkın bilinç düzeyini geliştireceklerdir. Bu Madde çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirirken Taraf Devletler, toplumun ve özellikle de çocukların ve çocuk mağdurların, uluslararası düzeyde olanlar dahil olmak üzere, bu tür bilgilendirme ve eğitim ve öğretim programlarına katılımını teşvik edeceklerdir.

3. Taraf Devletler, bu tür suçların mağdurlarına, bu kimselerin toplumla tam olarak yeniden bütünleşmelerinin/(topluma yeniden kazandırılmalarının) ve bedensel ve psikolojik yönden tamamen iyileşmelerinin sağlanması dahil olmak üzere, uygun tüm yardımın temin edilmesini amaçlayan mümkün/(makul) bütün önlemleri alacaklardır.

4. Taraf Devletler, bu Protokolde tanımlanan suçlardan mağdur olan bütün çocuklara, meydana gelen zararların kanunen sorumlu olanlardan tazmin edilmesini sağlamak üzere, elverişli bütün usullere/(kanun yollarına) ayrımcılık yapılmaksızın başvurmalarını temin edeceklerdir.

5. Taraf Devletler, bu Protokolde tanımlanan suçların reklamında kullanılan materyalin üretilmesini ve yayılmasını etkin biçimde yasaklamayı amaçlayan önlemleri alacaklardır.

Madde 10

1. Taraf Devletler, çocukların satışı, çocuk fahişeliği, çocuk pornografisi ve çocuk seks turizmi ile ilgili faaliyetlerde bulunmaktan sorumlu olanların (bu faaliyetlerinin) engellenmesi, tespit edilmesi, soruşturulması, kovuşturulması ve cezalandırılması için, çok taraflı, bölgesel ve iki taraflı düzenlemeler yapmak suretiyle uluslararası işbirliğini güçlendirmek üzere gerekli bütün önlemleri alacaklardır. Taraf Devletler ayrıca, kendi makamları, ulusal ve uluslararası

²⁷ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.9/1)’de geçen “vulnerable” sözcüğü, aynı sözcüğün geçtiği ilgili hükümlere ilişkin olarak yukarıdaki çeşitli dipnotlarda da açıkladığımız üzere, Türkçe resmi çeviride hatalı olarak “duyarlı olan” şeklinde ifade edilmiştir.

hükümetler-dışı örgütler ve uluslararası örgütler arasındaki uluslararası işbirliğini ve eşgüdümü de geliştireceklerdir.

2. Taraf Devletler, çocuk mağdurlara bedensel ve psikolojik açıdan iyileşmeleri, sosyal açıdan toplumla yeniden bütünleşmeleri ve vatanlarına geri gönderilmeleri hususlarında yardımcı olmak üzere uluslararası işbirliğini geliştireceklerdir.

3. Taraf Devletler çocukların, çocuk satışı, çocuk fahişeliği, çocuk pornografisi ve çocuk seks turizmi bağlamında mağdur edilebilirliklerine/(korunmasız durumda olmalarına) yol açan yoksulluk ve azgelişmişlik gibi köklü nedenler üzerinde durmak amacıyla uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesini teşvik edeceklerdir.

4. Bunu yapabilecek durumda bulunan Taraf Devletler, mevcut çok taraflı, bölgesel, iki taraflı yahut başka programlar yoluyla mali, teknik ve diğer yardımı sağlayacaklardır.

Madde 11

Bu Protokoldeki hiçbir hüküm, çocuk haklarının gerçekleştirilmesine daha fazla katkı sağlayan ve (aşağıdaki mevzuatta) yer alabilecek olan herhangi bir hüküm üzerinde etki doğurmayacaktır:

- (a) Bir Taraf Devletin hukukunda;
- (b) O Devlet bakımından yürürlükte bulunan uluslararası hukukta.

Madde 12

1. Her Taraf Devlet, bu Protokolün kendisi bakımından yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren iki yıl içinde, bu Protokolün hükümlerinin uygulanması konusunda almış bulunduğu önlemler hakkında kapsamlı bilgi içeren bir raporu Çocuk Hakları Komitesine sunacaktır.

2. Bu kapsamlı raporun sunulmasının ardından her Taraf Devlet, Çocuk Hakları Komitesine sunacakları raporlarına, Sözleşme Madde 44 uyarınca, bu Protokolün uygulanmasına ilişkin her türlü ek bilgiyi dahil

edecektir. Bu Protokole Taraf diğer Devletler, her beş yılda bir rapor sunacaklardır.²⁸

3. Çocuk Hakları Komitesi, bu Protokolün uygulanmasına ilişkin olarak Taraf Devletlerden ek bilgi talep edebilir.

Madde 13

1. Bu Protokol, Sözleşmeye taraf olan ya da Sözleşmeyi imzalamış bulunan herhangi bir Devletin imzalamasına açıktır.

2. Bu Protokol, Sözleşmeye taraf olan ya da Sözleşmeyi imzalamış bulunan herhangi bir Devletin onaylamasına tabidir ve katılmasına açıktır. Onay ya da katılım belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo/(teslim) edilecektir.²⁹

Madde 14

1. Bu Protokol, onuncu onay ya da katılım belgesinin depo/(teslim) edilmesinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

2. Bu Protokolü onaylayan yahut bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra katılan her Devlet bakımından bu Protokol, kendi onay ya da katılım belgesini depo etmesi tarihinden bir ay sonra yürürlüğe girecektir.³⁰

²⁸ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.12/2) hükmünün son tümcesinin başına, Türkçe resmi çeviride orijinal metinde yer almayan “Bunun dışında” sözcükleri eklenmiştir.

²⁹ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.13/2)’nin son tümcesinde geçen “depo/(teslim) edecektir” ifadesinin orijinali “*shall be deposited*” şeklindedir. Resmi Türkçe çeviride bu ibare “BM Genel Sekreterince saklanacaktır” olarak geçmektedir. Uluslararası sözleşmelerde onay ya da katılım belgelerinin depo/teslim makamı, yani adres belirtilir; anılan hüküm de buna ilişkindir. Dolayısıyla, “saklama” fiili yerine “depo/teslim etme” sözcüklerinin kullanılması daha uygundur.

³⁰ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.14/1 ve 2)’de “depo/(teslim) etmesi” ibaresi geçmektedir. Türkçe resmi çeviride, 1. bentte “Saklayıcıya verilmesinden” ve 2. bentte ise “Saklayıcıya verdiği” şeklinde ifade edilmiştir. İki kez hatalıdır. Birincisi “saklama” değil, “depo etme” söz konusudur. İkincisi, resmi çeviride “Saklayıcı” büyük harfle başlamaktadır. Bu şekildeki yazımla herhalde “BM

Madde 15

1. Herhangi bir Taraf Devlet, bu işlem hakkında bilahare Sözleşmeye Taraf diğer Devletleri ve Sözleşmeyi imzalamış bulunan tüm Devletleri bilgilendirecek olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği yazılı bildirim ile herhangi bir zamanda bu Sözleşme ile bağlı oluşunu feshedebilir. Fesih, bu konudaki bildirimin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten bir yıl sonra işlerlik/(yürürlük) kazanacaktır.

2. Böyle bir fesih, bu feshin işlerlik kazanması tarihinden önce vuku bulan herhangi bir suç bakımından, Taraf Devletin bu Protokol çerçevesindeki yükümlülüklerinden kurtulması/(bağışık olması) sonucunu doğurmayacaktır. Keza böyle bir fesih, bu feshin işlerlik kazanması tarihinden önce Çocuk Hakları Komitesi³¹ tarafından halihazırda incelenmekte olan herhangi bir konunun görüşülmesinin sürdürülmesine hiçbir şekilde halel getirmeyecektir.

Madde 16

1. Herhangi bir Taraf Devlet, bir değişiklik teklifinde bulunabilir ve bu öneriyi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verebilir. Genel Sekreter bunun üzerine, değişiklik teklifini, bu tekliflerin değerlendirilmesi ve oya konulması amacıyla bir Taraf Devletler konferansı toplanmasını isteyip istemedikleri hususunu belirtmelerine dair bir taleple birlikte, Taraf Devletlere iletir. Bu tür bir ileti tarihinden itibaren dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri böyle bir konferansın toplanmasından yana olduklarını belirtmeleri halinde, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde bu konferansı toplayacaktır. Bu konferansta hazır bulunan ve oy kullanan Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik, onaylanmak üzere Genel Kurula sunulacaktır.

Genel Sekreteri” kastedilmek istenmiştir. Halbuki orijinal metinde, makama göndermede bulunulmamakta, sadece yapılacak işlem, yani “depo etme işlemi” belirtilmektedir.

³¹ “Çocuk Satışı Protokolü” (md.15/2)’de geçen “Çocuk Hakları Komitesi” ibaresi, orijinal metinden farklı olarak Türkçe resmi çeviride sadece “Komite” olarak ifade edilmiştir.

2. Bu Madde paragraf 1 uyarınca kabul edilen bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandığı ve Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğu tarafından kabul edildiğı zaman/(tarihte) yürürlüğe girecektir.

3. Bir değişiklik yürürlüğe girdiğinde, bu, değişikliğı kabul etmiş olan Taraf Devletler bakımından bağlayıcı olacaktır; diğler Taraf Devletler (ise), bu Protokolün hükümleri ve kabul etmiş bulundukları herhangi bir daha önceki değişiklik ile bağı kalmaya devam ederler.

Madde 17

1. Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit ölçüde geçerli olan bu Protokol, Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Protokolün tasdikli örneklerini Sözleşmeye Taraf bütün Devletlere ve Sözleşmeyi imzalamış bulunan bütün Devletlere iletacaktır.